

Pensioenen tussen Scylla en Charybdis: een oplossing

'Pensioenen ineens niet zeker meer, kopte de Volkskrant van 7 februari 2009. Het was het opvallendste bericht over het onderwerp van de laatste tijd, maar zeker niet het enige.

Al enige maanden komen berichten binnen over het onderwerp 'pensioen'. De pensioenfondsen hebben in 2008 de waarde van hun aandelenportefeuille zien halveren en bij een belegging van dertig à veertig procent in aandelen betekent dat een verlies van vijftien à twintig procent.

In het Volkskrant-bericht wordt gemeld dat verschillende fondsen op een dekkingsgraad van rond de negentig procent zitten, een enkele rond 85 procent.

Aanvulling tot het benodigde minimum van 105 procent (vijf procent extra voor verwachte verlenging levensduur) in de maximaal drie jaren die toezichthouder DNB verlangt, zou leiden tot een forse aanslag op de gelieerde ondernemingen - zoals IBM Nederland recent inderdaad deed. Daardoor zouden investeringsmogelijkheden worden aangetast en zou de Nederlandse economie nog dieper in de recessie komen.

Verlenging van de inhaalperiode van drie jaren naar bijvoorbeeld vijf jaren is echter ook riskant, bij verdere daling van de koersen.

Dan maar de pensioenrechten verlagen, zoals nu wordt gesuggereerd? Pensioenfondsen hebben daartoe de bevoegdheid. Dit leidt echter tot een ratrace: wie ermee start, verzwakt zijn positie op de arbeidsmarkt. Derhalve is de 'starter' wellicht niet degene waar zo'n ingreep het meest urgent is, maar degene die zich deze stap het best op de arbeidsmarkt kan veroorloven. Geen aantrekkelijk scenario.

Pensioenen lijken dus te zitten tussen de kwaden Scylla en Charybdis (een verhaal uit de Griekse mythologie): bijstorten leidt tot een diepere recessie (Scylla), korten pensioenrechten tot aantasten rechten in een wildwest-scenario (Charybdis).

De staat zou zich garant kunnen stellen voor pensioenen, net zoals zij doet voor spaargelden. De ouderenbond Unie KBO verlangt dat ook van Bos. Maar tot nu toe heeft Bos de vele claims op de schatkist grotendeels afgehouden.

Gelukkig is er ook een alternatieve oplossing, al is daarbij wel enige creativiteit gewenst.

Nederlandse pensioenfondsen is het nu verboden te beleggen in vermogenstitels van de gelieerde onderneming. Terecht, want de risico's zijn te groot. Maar een risicodragend pensioen is beter dan geen pensioen. DNB zou daarom tijdelijk (bijvoorbeeld voor één jaar) ontheffing moeten geven van dit verbod, voor zover betaling met die vermogenstitels (leningen of aandelen) dient om het dekkingstekort aan te vullen.

Aldus krijgen de pensioenfondsen voldoende bezit om de pensioenen veilig te kunnen stellen, zonder dat bedrijven in hun middelen worden gekort en de recessie verdiept zou worden.

In het jaar dat de pensioenfondsen respijt krijgen kunnen zij, samen met andere pensioenfondsen die in hetzelfde schuitje zitten, deze vermogenstitels onderbrengen in een gezamenlijke pool, waarin ieder van de desbetreffende fondsen participeert. Aldus wordt weer voldaan aan de eis van DNB dat fondsen niet in de gelieerde onderneming mogen beleggen.

Er zijn zeker praktische moeilijkheden aan verbonden. De eerste is de waardering van deze vermogenstitels. Als het bestuur van de *pool* verschillen in waardering constateert, zal er waarschijnlijk niet anders opzitten dan dat van de fondsen met de lagere waarde, de gelieerde onderneming aanvullende vermogenstitels overdraagt.

In ieder geval is het zaak niet passief te blijven staren naar de situatie, maar om oplossingen te bedenken.

Deel dit artikel

Jan Achten is BDO- en NBA-pensionaris.